

MAATILATALOUDEN KEHITTÄMISRAHASTON JOHTOKUNTA

MAATILATALOUDEN KEHITTÄMISRAHASTON VUODEN 2025 KÄYTTÖSUUNNITELMAN MUUTTAMINEN JA VALTIONTAKAUSTEN MÄÄRÄN RAJAAMINEN

YLEISTÄ

Maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) johtokunta on hyväksynyt rahaston vuoden 2025 käyttösuunnitelman 23.10.2024. Valtioneuvoston raha-asiainvaliokunta on puoltanut käyttösuunnitelman vahvistamista ja takausluottojen määrän rajaamista johtokunnan hyväksymän käyttösuunnitelman mukaisesti 16.1.2025.

Vuoden 2025 aikana maatalouden investoinnit ovat lähteneet hyvin liikkeelle ja toivottua piristystä on erityisesti maatalouden kilpailukykyä ja nykyaikaistamista edistävässä investoinneissa sekä nuoren viljelijän aloitustuessa. Vuoden 2025 kahdella ensimmäisellä hakujaksolla maatalouden kilpailukykyä ja nykyaikaistamista edistäviin investointeihin on haettu avustusta yhteensä noin 78,7 miljoonalla eurolla ja nuoren viljelijän aloitustukea on haettu noin 7,9 miljoonalla eurolla. Vuonna 2024 myönnettiin yhteensä avustuksia maatalouden kilpailukykyä ja nykyaikaistamista edistäviin investointeihin noin 94,1 miljoonalla eurolla ja nuoren viljelijän aloitustukea myönnettiin noin 10,3 miljoonalla eurolla.

Maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) ja poro- ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain mukaan myönnettyjen valtion takaamien lainojen takausvaltuutta pidetään maa- ja metsätalousministeriön arvion mukaan perusteltuna lisätä 20,0 miljoonaan euroon investointitoiminnan aktiivisuuden tukemiseksi. Tällä hetkellä käytettävissä oleva 10,0 miljoonan euron takausvaltuus riittänee ensimmäisen hakujakson hakemuksiin, mutta jo toiselle hakujaksolle takausvaltuutta tarvitaan lisää varmistamaan tarkoituksenmukaisten, maatalouden kilpailukykyyn ja kannattavuuden sekä huoltovarmuuden näkökulmasta tärkeiden investointien toteutumista. Vuoden 2025 kahdella ensimmäisellä hakujaksolla valtiontakausta on haettu yhteensä noin 27,9 miljoonalla eurolla.

Maatiloille on kertynyt viime vuosien aikana investointivelkaa ja isompia tuotantorakennuksiin ja erityisesti kotieläintalouteen kohdistuvia investointeja tarvitaan, jotta tuotanto pystytään säilyttämään nykyisellä tasolla myös pidemmällä aikavälillä. Maatilojen investointien aiemmin hiljaisempaan jaksoon ja investointivelan syntymiseen ovat vaikuttaneet useat asiat: metsäkatoasetuksen epäselvä tulkinta, korkotason nousu, kasvaneet rakentamiskustannukset sekä epävakaa maailmantilanne. Nyt näköpiirissä on hieman tasaantumista ja maatilojen investoinneissa on nähtävissä selkeää kysynnän purkautumisen suurena investointiavustusten ja takausten hakujen määränä.

Valtiontakausta Makeran kautta voidaan pitää perusteltuna maatalouden investointien toteutumiseksi, sillä se on tällä hetkellä keskeinen maatalousyrityksille tarjolla oleva takausinstrumentti. Takauksilla pyritään tukemaan elinvoimaisen ja kannattavan maatalouden jatkuvuutta. Rahoituskauden alun jälkeen kasvanut investointihalukkuus on positiivista ja elinkeinon kannalta hyvin merkityksellistä. Huoltovarmuuden kannalta investoinnit ovat välttämättömiä, jotta kotimainen ruoantuotanto saadaan pidettyä yllä nykyisellä tasolla tai lähellä sitä. Maatalouden rakennekehityksen myötä tilojen koko kasvaa ja näin myös investoinnit tuotantorakennuksiin ovat yhä suurempia.

Rahoitusalan lisääntyneen sääntelyn myötä rahoituksen saaminen suuriin investointeihin on vaikeutunut ja takauksen merkitys on kasvanut. Rahoitusalan sääntelyn tiukennuttua vakuuksien arvostusperusteet ovat muuttuneet, mikä on johtanut myös maatalouden investoinneissa takauksien tarpeen kasvuun. Tällä rahoituskaudella valtiontakausta tuli mahdolliseksi myös nuoren viljelijän aloitustuen yhteyteen. Tilanpidon aloittamisen mahdollistaminen erityisesti kotieläintiloilla, joilla kauppahinnat voivat nousta korkeiksi, on erittäin tärkeää aloitustuen lisäksi valtiontakauksella.

Käynnissä olevalla CAP-rahoituskaudella valtiontakausten kohteena olevien lainojen pääomaa saa samanaikaisesti olla maksamatta enintään 240 miljoonaa euroa. Kokonaispääoman määrää ja valtiontakauksen enimmäismäärää investointia kohden nostettiin tälle rahoituskaudelle lähinnä investointien koon ja investointikustannusten kasvun vuoksi. Valtiolle maatalouden investointien rahoittamisesta aiheutuneet takausmenot ovat olleet instrumentilla tavoiteltaviin hyötyihin nähden verrattain pieniä. Tulouttaessa valtiontakauksista perittäviä maksuja rahastoon takauksista tuloutuva määrä on monasti ollut niistä aiheutuvia menoja suurempi. Valtiontakauksista perittävistä maksuista saatavat tulot kasvavat valtiontakausten määrän kasvaessa ja voidaan arvioida, että takausprovisiot kattavat myös tulevaisuudessa valtiontakauksista aiheutuvat tappiot.

Kaikkiin hankkeisiin sovelletaan valintamenettelyä, joka varmistaa, että rahoitettavaksi tulevat ne hankkeet, jotka parhaiten vastaavat CAP-suunnitelman tavoitteita elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille osoitettujen varojen rajoissa.

Maatilatalouden kehittämisrahaston vuoden 2025 käyttösuunnitelman muutosehdotuksen vertailu vuoden 2025 käyttösuunnitelmaan on esitetty käyttösuunnitelmakohdittain liitteenä 1 olevassa taulukossa.

Käytettävissä olevien varojen määrää koskevat luvut on päivitetty.

KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT TULOT JA ESITYKSEN VAIKUTUKSET

Maatilatalouden kehittämisrahastolla arvioidaan vuonna 2025 olevan käytettävissään varoja yhteensä 111,56 miljoonaa euroa. Maatilatalouden kehittämisrahaston käytettävissä oleviin tuloihin on päivitetty kohta 5. ”Vuodelta 2024 siirtyneet sitomattomat varat”, joka on 105,45 miljoonaa euroa. Käytettävissä oleviin tuloihin on lisätty kohtaan ”Muut tulot” 0,01 miljoonaa euroa satunnaisia tuloja, kuten maanvuokratuloja, varten.

VALTIONTAKAUSTEN MÄÄRÄ

Maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) ja poro- ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain mukaan valtiontakauksen kohteena olevien lainojen pääomaa saa samanaikaisesti olla maksamatta enintään 240 miljoonaa euroa. Em. lakien nojalla myönnettyjen valtiontakausten kohteena olevien lainojen jäljellä oleva pääoma oli vuoden 2024 lopussa noin 70,12 miljoonaa euroa.

Maatiloille vuosina 2016 ja 2017 myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain (922/2016) sekä valtiontakauksista maatilojen maksuvalmiuslainoille annetun lain (232/2019) mukainen valtion takaama lainamäärä tilapäisissä taloudellisissa vaikeuksissa oleville maatalousyrittäjille oli vuoden 2024 lopussa noin 8,67 miljoonaa euroa (noin 16,76 miljoonaa euroa vuoden 2023 lopussa). Lain (922/2016) mukaiset lainat loppuvat vuoden 2025 aikana.

Maatalouden rakennetuista annetun lain ja poro- ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain nojalla myönnettyjen uusien valtion takaamien lainojen määräksi ehdotetaan vuonna 2025 enintään 20,0 miljoonan euron takausvaltuutta. Maatalouden rakennetukien mukaisten investointien turvaamiseksi myönnettyjen takausten Makeralle aiheuttama tappioriski vaikuttaa olevan verrattain pieni, arviolta n. 7,5 % takausten määrästä. Riskiprosentti on määritelty takausjärjestelmästä aiempien kokemusten sekä maatilojen maksuongelmiin liittyvien erilaisten tilastotietojen perusteella Suomen komissiolle antamassa takausnotifikaatiossa. Takausnotifikaation riskiprosentilla 20 miljoonan euron takaustappioiden riski olisi yhteensä 1,5 miljoonaa euroa vuosittain.

Valtiontakauksista mahdollisesti aiheutuvat menot maksetaan Makeran varoista.

EHDOTUS

Maatilatalouden kehittämisrahaston johtokunta ehdottaa, että maa- ja metsätalousministeriö vahvistaisi maatilatalouden kehittämisrahaston vuoden 2025 käyttösuunnitelman muutoksen ja valtiontakausten määrän rajaamisen liitteen 1 mukaisesti.

LIITTEET

Liite 1. Taulukko: Vuoden 2025 käyttösuunnitelman muutokset

Liite 2. Päätösehdotus